

Фото любязно надано автором

Володимир Войнович — відомий письменник і поет, лауреат престижних премій, автор багатьох чудових творів, які перекладені 30 мовами світу. Але навіть якщо б він створив тільки один роман — про свого безсмертного солдата Чонкіна, — його ім'я увійшло б до скарбниці літератури. За радянських часів за правозахисну діяльність та антирадянські висловлювання письменник зазнавав переслідувань і 1980 року змушений був емігрувати. Майже півстоліття минуло, а трилогія про безжурного солдата Чонкіна так само популярна в усьому світі!

Найсмішніша політична сатира радянських часів!

Кумедні до сліз пригоди наївного та простацького солдата Чонкіна продовжуються! Він знов у центрі заколотів та інтриг, як завжди, навіть цього не підозрюючи. Цього разу доля завіяла його до Штатів... Змінюються історичні епохи, а Чонкін такий само простосердий, щирий і неймовірно смішний! Бо цей гумор невідвладний часу...

www.bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

ISBN 978-966-14-8327-8

9 789661 483278

ЖИТТЯ І НЕЙМОВІРНІ ПРИГОДИ СОЛДАТА
ІВАНА ЧОНКІНА ПЕРЕМІЩЕНА
ОСОБА

ЖИТТЯ І НЕЙМОВІРНІ ПРИГОДИ СОЛДАТА ІВАНА ЧОНКІНА ПЕРЕМІЩЕНА ОСОБА

КЛУБ
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

**ЖИТТЯ І НЕЙМОВІРНІ
ПРИГОДИ СОЛДАТА
ІВАНА
ЧОНКІНА
ПЕРЕМІЩЕНА ОСОБА**

РОМАН

ХАРКІВ **КЛУБ**
2015 **СІМЕЙНОГО**
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.161.2
ББК 84.4РОС
В65

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Войнович В. Жизнь и необычайные приключения
солдата Ивана Чонкина. Книга 3. Перемещенное лицо : роман /
Владимир Войнович. — М. : Эксмо, 2014. — 320 с.

Переклад з російської *Михайла Каменюка*

Дизайнер обкладинки *Сергій Ткачов*

ISBN 978-966-14-8327-8

© В. Войнович, 2014
© DepositPhotos.com / orcearo,
Sandralise, обкладинка, 2015
© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2015
© Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2015

ПЕРЕДМОВА

Мені здається, я заслужив місце в книзі рекордів. Цей роман писався без одного року півстоліття. У 1958-му задуманий, у 2007-му закінчений. Задуманий спочатку був як епічний, розтягнутий у часі твір. Звідсіля й назва «Життя і незвичайні пригоди». Мене весь час дивувало, чому, читаючи книгу в тому вигляді, в якому вона була, жодна людина не запитає: «Пригоди-то є, а де життя?» Життя в перших двох книгах було всього-на-всього літо і початок осені 1941 року.

Із самого початку, задумавши роман, я творив його здебільш подумки, міркував про різні повороти сюжету, комічні ситуації, переповідав їх своїм друзям і цим удовольнявся. Записувати не квапився, вважаючи, що часу попереду чимало. Його й справді випало предостатньо, але не весь він виявився придатним для спокійного творення. Мені видається, що писати щось епічне можна лише в епічному стані духу, а він у мене з кінця шістдесятих років і принаймні до середини вісімдесятих був не таким. Ядерна супердержава оголосила мені війну, намагаючись зупинити, як то кажуть, моє перо. Коли у Спідці письменників мене навчали уму-розуму, письменник Георгій Березко нервово просторікував: «Войнович, перестаньте писати вашого жажливого Чон-

кіна». У КДБ мене наполегливо просили про те саме, навівши вагоміші аргументи у вигляді отруєних сигарет.

Мене не ув'язнили, але створили умови, придатні більше до творення не епічного полотна, а відкритих листів, то гнівних, то їдючих, якими я раз по раз одбивався від супротивника, що нападав на мене з переважаючими силами. Я не залишав своїх спроб продовження головної справи, але, роздратований постійними уколами і укусами своїх ворогів, весь час збивався на фейлетонний стиль, на спроби карикатурно зобразити Брежнєва чи Андропова, хоча ці люди як характери і прототипи можливих художніх образів ніякого інтересу не викликали. Вони заслуговують саме на карикатури і нічого більше, але ж роман-то я задумав не карикатурний.

До речі, я означив колись жанр твору як роман-анекдот, з чого різні критики зробили різноманітні висновки, але це означення було просто хитринкою, натяком, що річ, мовляв, несерйозна і нічого до неї особливо прискіпуватися.

Покинувши СРСР, а потім повернувшись до нього звільненим від постійного тиску, якому мене піддавали упродовж багатьох років, я багато разів намагався знову повернутись до перерваної праці, списав декілька пачок паперу і майже все написане викинув. Нічого в мене не виходило. І сюжет складався вимучений, і фрази затерті, що мене страшенно мучило і дивувало. Я думав, як же це так, адже ще недавно було ж у мені щось таке, що привертало увагу читацької публіки. І все ж таки, продовжуючи свої зусилля, я знову і знову з тупою впертістю штовхав свій камінь угору.

Деякі читачі переконували мене, що «Чонкін» і так хороший і можна його й не продовжувати, але я, на-

писавши перші дві книги, відчував, що не маю права померти, не закінчивши третю. Мій стан можна було порівняти зі станом жінки, яка, виносивши трійню, породила лише двох, а третій залишився в ній на невизначений час.

Був момент, коли мені раптом зовсім надокучило «искусство ставить слово после слова» (Б. Ахмадуліна), і я взагалі кинув писати, помінявши перо (вірніше, комп'ютер) на пензель. Сорок років я чи добре, чи кепсько, але писав щось практично щодня. Ніколи мені не бракувало сюжетів і образів, а тут мовби одрізало. Ні образів, ні сюжетів. Поточне щоденне буття не породжує потреби хоч якось його відобразити. Рука не тягнеться до пера, перо до паперу, і комп'ютер припав пилом. Згодом я повернувся в літературу тільки частково: писав публіцистику і мемуари. Вони також, до речі, давалися з труднощами. А вже пробуючи сотворити хоча б невеличке оповідання, я взагалі відчував повну безпорадність початківця. Наче ніколи нічого не писав.

Зрештою я вирішив, що, мабуть, усе, криниця вичерпана і нічого тарабанити відром по висохлому дну. І з думкою про закінчення «Чонкіна» також пора попрощатися.

Вищі сили виявилися до мене поблажливими і дозволили дожити до моменту, коли я з радістю зрозумів, що присуд, винесений мною мені самому, виявився передчасним.

Тут я дозволю собі відволіктись на лірику і повідомити читачеві деякі подробиці свого особистого життя. Будучи прихильником шлюбу на все життя, я усе ж донедавна був одружений двічі. З першою дружиною через вісім років розлучився, з другою прожив сорок

років до її останнього подиху. Так вийшло, що перша книга «Чонкіна» була написана при одній дружині, друга — при другій. Їхня присутність у моєму житті так чи інакше впливала на цю роботу, яка в докінченому вигляді часом сильно ускладнювала життя моє і моїх дружин, котрі розділяли зі мною усі наслідки моїх задумів і вчинків. Тому я вирішив, що правильно зроблю, якщо присвячу, хоча б заднім числом, першу книгу пам'яті Валентини, а другу — Ірини.

Ірина помирала довго і важко. А коли все закінчилося, я відчув повне спустошення, апатію і став просто чахнути. Тобто якимось жив, щось робив, писав щось в'яле, але не отримував від цього та й від самого свого існування жодного задоволення. Мене повернула до життя Світлана, котра теж певний час перед цим втратила найближчу людину. Будучи істотою жертвовною, вона звикла завжди про когось турбуватися і, втративши предмет головної турботи, знаходилася в подібному до мого стані. Мені здається, ми обоє вчасно знайшли один одного.

Світлана оточила мене таким фізичним і духовним комфортом, що мені нічого не зоставалося, як повстати з попелу. Я зрозумів, що знову жадаю жити, писати і, що цікаво, навіть можу це робити. Там, у криниці, виявляється, щось все-таки накопичилося. Я стер пилюку з комп'ютера і завзято застукав по клавішах, відчуючи незвичайне, давно забуте натхнення. На сімдесят п'ятому році життя я працював, як у молодості. Плутав день із ніччю, кваплячись за героями, які, як і раніше, самі себе творили. Можу сказати з упевненістю, що без Світлани цього б не сталося. Тому третю книгу я по справедливості і з любов'ю присвячую їй.

ЧАСТИНА ПЕРША

УДОВА ПОЛКОВНИКА

1

Присвоєння Івану Кузьмичу Дринову чергового генеральського звання і звання Героя Радянського Союзу, звичайно, привернуло до себе увагу радянських журналістів. Тим паче, що сталося це на початку війни, коли Червона армія на усіх фронтах відступала і генералів частіше розстрілювали, аніж нагороджували. А тут генерала обласкала влада, і ходили чутки, що особисто товариш Сталін пив із ним ледь не на брудершафт. Звісно ж, журналісти ринули до генерала зівсібіч, але наймоторнішим виявився, як завжди, кореспондент «Правди» Олександр Криницький, який уже писав про подвиги Дринова. Будучи особисто знайомим із генералом і представляючи головну партійну газету, він першим з-між інших добився у Дринова повторного прийому. Прийом відбувся в підмосковному санаторії, куди генерала послали для короткого відпочинку і відновлення сил.

Криницький знайшов генерала, коли той прогулювався килимовими доріжками першого поверху в смугастій піжамі з пригвинченою до неї Золотою Зіркою. Вони прилаштувалися в холі під фікусом. Криницький дістав із польової сумки блокнот, а Дринов із кишені — коробку цигарок «Північна Пальміра». Відповідаючи на запитання журналіста, він сказав, що, хоча йому і вдалося провести блискучу військову операцію, не варто забувати, що подібні удачі трапляються у генералів лише тоді, коли відважно воюють керовані ними солдати. Тут до слова згадав він про Чонкіна і детально розповів Криницькому про подвиг цього бійця. Про те, як той, захищаючи літака, котрий здійснив вимушену посадку, героїськи бився з цілим полком, але тепер вже, з яким саме полком, уточнити не став.

Оскільки учасники бесіди добряче хильнули, розповідь генерала Криницький запам'ятав неточно, а блокнота свого по дорозі в редакцію загубив. Намагаючись відновити розповідь Дринова, він згадав, що Чонкін охороняв літака, на якому сам начебто і прилетів. Тому Криницький вирішив, що Чонкін був льотчиком. Далі брак матеріалу він доповнив польотом своєї журналістської фантазії, яка його ніколи не підводила. Це, здається, саме він сотворив міф про двадцять вісім героїв-панфіловців, що увійшов до підручників історії як незаперечний факт подвигу, при якому він сам начебто був присутнім. Цих героїв, які начебто вступили в нерівний бій з німецькими танками і загинули біля роз'їзду Дубосеково, він придумав і приписав міфічному комісару Клочкову міфічну фразу, яку також, зрозуміло, видумав і якою пишався до самої смерті: «Відступати нікуди, позаду Москва!» Та й не тільки

пишався, але кожного, хто сумнівався в повній чи хоча б частковій достовірності легенди, піддавав у пресі такій різкій критиці, що на долю невіри випадали великі випробування.

Ось і про подвиг льотчика Чонкіна Криницький скапарив нариса, якого в редакції визнали кращим матеріалом тижня, а потім і місяця і вивісили на спеціальній дошці. Криницький цілий місяць ходив надзвичайно вдоволений собою, гордо випнувши груди й живіт. А втім, ні, не місяць, він завжди ходив, гордо випнувши все, що міг, тому що через місяць виявилось, що на заздрість колегам-журналістам він знову написав кращого нариса про те, чого не бачив. Газета з нарисом про Чонкіна розійшлася по всій країні і могла б одразу дійти до Долговського району, але не дійшла, тому що район був ще окупований німцями, які читали в основному не газету «Правда», а «Фьолькішер беобахтер».

2

Одним із ретельних читачів «Фьолькішер беобахтер» був військовий комендант міста Долгова оберштурмфюрер СС пан Хорст Шлегель. Зараз він сидів у своєму кабінеті, колишньому кабінеті колишнього секретаря райкому ВКП(б), геройськи загиблого Андрія Ревкіна. У кабінеті зі зміною влади нічого принципово не змінилося: той же двотумбовий, покритий зеленим сукном канцелярський стіл господаря, той же довгий стіл, приставлений до головного літерою «Т», для засідань бюро райкому, а тепер невідь для чого. Зміна торкнулася лише портретів. Раніше за спиною секретаря висіли портрети

Леніна і Сталіна, а тепер за спиною коменданта — портрет Гітлера. А від Леніна і Сталіна zostалися лишень дві нецвілих плями.

У момент, що його описуємо, комендант був зайнятий тим, що, насвистуючи відому німецьку пісню «Ich weiß nicht, was soll es bedeuten» на слова єврейського поета Гейне, укладав посилку дружині Сабіні з міста Інгольштадт. Таким чином він вирішив нарешті відповісти на її численні і дурнуваті прохання надіслати їй шовкові панчохи, мережані панталони і французькі парфуми, тому що їй начебто зовсім ні в чому ходити до церкви чи в театр. Він їй у відповідь спершу написав, що до церкви і навіть у театр не обов'язково ходити в білизні з мереживом, він дуже сподівається, що їй підспідницю ніхто не зазирає ні в театрі, ні навіть на сповіді, а якщо хтось десь і зазирає, то він нічим цьому сприяти не тільки не хоче, але й не може, бо тут того, чого вона просить, просто нема. Сабіна зауваження відносно можливих підглядачів під її спідницю пропустила мимо вух, але висловила подив: невже там, де він служить, немає жінок, а якщо є, то в чому вони відвідують церкви і театри? Хорсту вона навела за приклад їхнього колишнього сусіда миловару Йохана Целлера, котрий своїй Барбель регулярно надсилає і нижню білизну, і верхню одіж, і косметику. «Shatz (скарбе мій), — відповідав їй злостиво Шлегель, — наскільки мені відомо, мій друг Йохан служить у Парижі, а я в цей момент знаходжусь у маленькому російському містечку, якого навіть на карті не знайдеш. Повір мені, між цим містечком і Парижем є велика різниця, і асортимент тутешніх товарів не зовсім співпадає з тим, що можна знайти у французьких бутиках».

ЗМІСТ

Передмова	5
Частина перша. Удова полковника	9
Частина друга. Перетворення	65
Частина третя. Чонкін international	240

Літературно-художнє видання

ВОЙНОВИЧ Володимир
Життя і неймовірні пригоди солдата Івана Чонкіна.
Переміщена особа
Роман

Головний редактор *С. С. Скляр*
Завідувач редакції *Г. В. Сологуб*
Відповідальний за випуск *Т. М. Куксова*
Художній редактор *Т. О. Волошина*
Технічний редактор *А. Г. Верьовкін*
Коректор *І. Г. Веремій*

Підписано до друку 24.12.2014. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Minion». Ум. друк. арк. 16,8.
Наклад 3000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ВАТ «Харківська книжкова фабрика "Глобус"»
61012, м. Харків, вул. Енгельса, 11.
Свідоцтво ДК № 2891 від 04.07.2007 р.
www.globus-book.com

Видавництво Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
www.trade.bookclub.ua

ГУРТОВИЙ ПРОДАЖ КНИГ ВИДАВНИЦТВА

ХАРКІВ

ДП з іноземними інвестиціями
«Книжковий Клуб
“Клуб Сімейного Дозвілля”»

61140, м. Харків-140,
просп. Гагаріна, 20-А
тел/факс +38 (057) 703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київська філія

04073, м. Київ, просп. Московський, 6, кімн. 35,
тел. +38 (067) 575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеська філія

65017, м. Одеса, вул. Малиновського, 16-А, кімн. 109
тел. +38 (067) 572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

служба роботи з клієнтами:

тел. +38 (057) 783-88-88
e-mail: support@bookclub.ua
Інтернет-магазин: www.bookclub.ua
«Книжковий клуб», а/с 84, Харків, 61001

Войнович В.

В65 Життя і неймовірні пригоди солдата Івана Чонкіна. Пере-
міщена особа : роман / Володимир Войнович ; пер. з рос.
М. Каменюка. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля», 2015. — 320 с.

ISBN 978-966-14-8327-8

Третя частина пригод славетного солдата Чонкіна! Наївний герой най-
смійнішої сатири на радянську дійсність знов тішить читачів своїми кар-
коломними авантюрами! Несподівано для себе Чонкін потрапляє в пере-
біжчики та опиняється у Штатах, де згодом стає добрим фермером. Та навіть
у фермерів життя спокійним не буває! Особливо якщо це — Чонкін...

УДК 821.161.2
ББК 84.4РОС

**ОБЕРЕЖНО! ГОСТРОСЮЖЕТНИЙ ГУМОР!
НАЙСМІШНІША ПОЛІТИЧНА САТИРА РАДЯНСЬКИХ ЧАСІВ!**

Простацький солдат Чонкін — це справді народний герой, який нагадує бравого Швейка, Василя Тьоркіна та Івана Бровкіна одночасно. Його кумедні пригоди, нісенітні халепи, у які він вскочує на кожному кроці, викривають абсурдну радянську дійсність тих часів та змушують сміятися до сліз уже не одне покоління!

Друга частина пригод невтомого солдата Чонкіна! За часів Великої Вітчизняної геройкуватий рядовий Чонкін знов і знов потрапляє в кумедні та складні ситуації — то помилково відстрілюється від своїх, то бере в полон міліціонерів, прийнявши їх за німців... Чонкін завжди у вирі подій — і ніколи не відомо, у яку запаморочну халепу він вскочить наступного разу!

